

SISZÁN TÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve.
Egész évre 16 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva.
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva.
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hét napján
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 263. szám.

Nagyvárad.

Csütörtök 1914 november 12.

A Vörös-Kereszt.

A háboru felszabadítása a gyilkoló, romboló emberi indulatoknak, amelyeket eddig a kultura civilizáció lenyűgözve tartott. A háboru újra elszabadította a primitív ember vad ösztöneit, mely ádáz örömet leli az ellenséges hullák garmadáiban, a párolgó vérben, mely megittasít. Hol van a civilizált ember irtózata a kiontott vértől? Mintha nem is létezett volna soha az a kultura, melyre tülön-tul sokat hivatkoztunk. Csak egy-egy tenyérrnyi helyen maradt meg, amelyet betakar ez a szent jelvény: fehér alapon Vörös-Kereszt.

A dicsőséges kereszt olyan egyesület jelvénye itt, mely méltán tüzi fel a kereszténység legszentebb jelvényét.

A kereszt Jézus Krisztus jelvénye. Ezt hagyta emlékül nekünk, mint a megtestesülését azoknak a gondolatoknak, melyeket hirdetett. És e keresztben sokkal hatalmasabb gondolat van kifejezve, mint a piramisokban, melyek az elmúlni nem akarást, az emberi gőgöt hirdetik, a kereszt pedig az akarat, az önfeláldozás, a szeretet, a kiengesztelés gondolata.

Ezt a dicső jelvényt tüzte fel a Vörös-Kereszt Egylet s méltán hordozza azt. E kereszt uralma alatt nincs többé ellenség, itt teljes kiengesztelődés van és áldozatos szeretet. Itt egyformán szeretettel veszik gondjaikba az ellenséget úgy, mint saját hőseinket. Honnan vette volna ez az egylet a legnemesebb emberi erényt: a könyörületességet más-honnan, mint a kereszténységből? Ennél magasabb gondolat nem született meg a múlt században, mint ez a gondolat, melyet a genfi konvenció megvalósított.

Ennek a nemes intézménynek legálcásosabb apostolai a nők, mert itt érvényesülhetnek legjobban a gyönyörű női erények; a női gyöngédség, a panasztalan önfeláldozás, mely fennvirraszt éjjeleken át, hogy letörölje a lázas homlok veritékeseppjeit, hűsítővel nedvesíti meg a lázban kicserepedő ajkakat s szeretetteljes, gondos ápolással hegeszti be azokat az égő sebeket, melyeket a háboru furiái ütöttek.

Ezek az áldott női kezek éreztetik az emberi részvétre legérdemesebbekkel: a szegény betegekkel, hogy ninesenek elhagyatva, egyedül, vigasztalanul abban a rettenetes sorsban melybe miattunk jutottak. Ezerszer áldott, felbecsülhetetlen munka ez, melyet ez az egyesület végez.

Ennek a nemes egyesületnek ünnepe van ma, amikor a király képviselője, a Vörös-Kereszt egylet királyi biztosa: Gróf Csekonics Endre

városunkban időzik, hogy megtekintse a Vörös-Kereszt Egylet által Nagyváradon létesített intézményeket. Hódoló tisztelettel köszöntjük városunkban Csekonics Endre grófot, ugyis mint királyunk öfelsége szentszemélyének képviselőjét, ugyis mint a Vörös-Kereszt egylet magasztos eszményének méltó képviselőjét.

Legyen az ő megjelenése a kezdet társadalmunk áldozatkészségének hatalmasabb föllángolására. Legyen buzdítás még nagyobb, szeretetteljesebb munkára, hogy sebesültjeink had érezzék azt, hogy a mi társadalmunk, ez a haza nem ismer semmi áldozatot nagynak ő érettük, mint ahogy ők is a legdrágábbat áldozták értünk: a szívük vérért. Legyen előttünk még magasztosabb az a törekvés: enyhíteni a keserű, a kínzó fájdalmakat s megmenteni az életnek egy-egy már halálra való ifju hőst!

Nagyvárad és biharmegyei pénzüintézetek és a hadikölcsön.

Pénzüintézetek minden dicsőretet megérdemlő buzgalmat fejtenek ki, hogy a hadikölcsön sikere minél teljesebb legyen. Az összes nagyváradai pénzüintézetek jelentkeztek az ajánlásokot összegyűjtő Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókjánál, mely a szükséges bejelentéseket a pénzügyminiszteriumnál megtette és az összes helybeli pénzüintézetek hivatalos aláírási helyekké decentraláltattak.

A Hitelbank fiókja az egész megyére szervezte az aláírásokat s a spontán jelentkezett megyei takarékpénztáraink — közbenjárására — mind kinevezettek nyilvános aláírási helyekké.

Az aláírásokat díjmentesen elfogadják.

Nagyváradai intézetek:

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiókja, Nagyváradai takarékpénztár, Bihar-

megyei takarékpénztár, Gazdasági és Iparbank, Leszámitoló és Jelzőlogbank, Polgári takarékpénztár, Egyesült Biharmegyei Kereskedelmibank és Központi takarékpénztár, Magyar Bank, Nagyváradai Kereskedelmi és forgalmi bank, Általános Takarékpénztár, Nagyváradai hitelbank, Ujvárosi takarékpénztár.

Vidéki intézetek:

Belényesi népbank Belényes, Belényesi takarékpénztár Belényes, Derecskei takarékpénztár Derecske, Ermelléki takarékpénztár Székelyhid, Székelyhidi Népbank Székelyhid, Biharkörösvölgyi takarékpénztár Eled, Margitai takarékpénztár Margita, Nagyszalontai takarékpénztár Nagyszalonta, Gazdasági takarékpénztár Nagyszalonta, Sárreai takarékpénztár Berettyóújfalú, Sárreai népbank Berettyóújfalú, Mezőgazdasági takarékpénztár Be-

Ujdonságok: Szörme-Muffok, Boák, Kalapok és Sapkák.

Divatos ruhaszövetek, mosó-kelmék, flanell és barchetek. Fehérneműek, vászon és szőnyegek.
Hadi felszerelések; Dr. Jáger alsóruházat, keztyük, hósapkák, haskötők, lábszárvédők, bőr-bekecsek, gumi-köpeny, és hálósákok. Posztó és bőrkamáslik **Gyapjutakarók** és **pokróczok legnagyobb választék.** Olcsó, szabott árak! **Czillér Imre** Nagyáruházában.

rettyóujfalu, Sarkadvidéki takarékpénztár Sarkad, Tenkei takarékpénztár Tenke, Zsáka-vidéki takarékpénztár Zsáka, Komádi i takarékpénztár Komádi.

Mindenki kiveszi részét a hazafias munkából, a siker nem fog elmaradhatni.

A Szigligeti-Társaság jegyzése.

Dr Papp János, a Nagyvárad felelős szerkesztője tegnap indítványt nyújtott be a Szigligeti-Társaság elnökéhez, illetve a Társaság választmányához, hogy a Szigligeti-Társaság egész pénzvagyont fordítsák a nemzeti kölcsön kötvényeinek jegyzésére. Az indítvány a következő:

Nagyságos Elnök Ur!

A kormány által a háboru céljaira kibocsátani szándékolt nemzeti kölcsön sikerén közreműködni és annak jegyzésében részt venni minden hazafinak és hazafias egyesületnek kötelessége lévén, tisztelettel kérem Nagyságodat, kegyeskedjék a Szigligeti-Társaság választmányát sürgős ülésre egybehívni s ott az alábbi indítványomat előterjeszteni.

Indítvány:

Mondja ki a Szigligeti-Társaság választmánya, hogy minden ez idő szerint takarékpénztári betéti könyvecskében gyűmölés-zőleg elhelyezett pénz-vagyont, ideértve az alapítványok vagyonát is a m. kir. kormány által kibocsátott hadikölcsön jegyzésére fordítja és felkéri az Elnökséget, hogy e határozat keresztülvitelére szükséges lépéseket tegye meg.

Kiváló tisztelettel:

Dr Papp János,
a Szigligeti-Társaság
választmányi tagja.

Az izr. hitközség jegyzése.

A nagyvárad i izr. hitközség előjárósága tegnap tartott előjárósági ülésében Wechsler Adolf hitk. elnök hazafias érzülettel áthatott lelkes ajánlatára egyhangulag hozta határozatba, hogy a nemzeti kölcsön sikerét szívében viselve, a hitközség minden egyes tagját jegyzésre buzdítja és a hitközség kezelésében lévő alapítványokból K 20.000 huszezer koronát helyez el a kibocsátandó hadikölcsön kötvényeibe.

godtan lehet sétálni, — tüzérsgük azonban rettenetes hatással dolgozott, mert a lakosok előre megbeszélte jelekkel tudatták velük, a német hadállásokat. Halálmegevetéssel és izzó gyűlölettel fraternizáltak a lakosok a németek ellenfeleivel, és ezzel elvették a németek elől a lehetőséget, hogy a legelől levő csapataiknak tartalékot küldhessenek. Hat napig feküdt a legénység a lövészárkokban, anélkül, hogy enni kapott volna. Hihetetlen, hogy ez lehetséges legyen, de faktum.

A németek helyzete roppant kritikus volt, napközben csendben kellett maradniok, mert olyan sűrű sorokban feküdtek egymás mellett, hogy minden mozdulatukat észrevehette az ellenség és a terület olyan lapályos, hogy semmi sem maradhatott titokban. Éjjel pedig az angolok olyan pazarló ágyutüzélest vittek végbe, amely a németek számára minden mozdulatot lehetetlenné tett. Végül is a legnagyobb erőfeszítésre volt szükség. Az áruló lakosságot eltakarították az utból és sikerült az angolokat hamis jelzésekkel és látszólagos manővrozással félrevezetni. Kora reggel történt meg a roham. Friss erőket vontak be, hősiessen vonultak előre, hogy a szorongatott, kifáradt bajtársakon segítsenek, — a vér patakokban fog omlani, — de meg kell történnie. Egy jelzés... Mi ez, mi tölti meg hirtelen a levegőt? Óriás ujjongás, a „Die Wacht am Rhein“ dallama. Mindnyájan megértettük: A német rohamnak sikerült az ellenséget visszavernie.

Ypern lángokban.

Berlin, nov. 11. A „Daily Chronicle“ ma a belga főhadiszállás következő jelentését közli:

Ypern lángokban áll. A város nagy része elpusztult. Tegnap korán reggel sikerült a németeknek Ypern városát néhez ostromágyuk tüze alá venni.

Arras bombázása.

Páris nov. 11. Az a francia város, melyen leginkább meglátszanak a háboru nyomai, Arras, mely rettenetes bombázásnak volt kitéve. Az utolsó bombázás idején 82 lövést számítottak egy pere leforgása alatt. Arrasban a halottakat a kertekben és pincékben temetik el.

Karácsonyi fegyverszünet.

Milanó, nov. 11. Bernből jelentik a „Cor. della Sera“-nak: A Nemzetközi Békehivatal, a melynek székhelye Bernben van, egyezséget akar létrehozni a hadakozó hatalmak közt, amely szerint karácsonykor déltől estig és másnap teljesen szüneteljen az ellenségeskedés.

Törökök győzelme a Kaukázusban.

Genf, november 11. A kaukázusi orosz sereg vezérkara tegnap hivatalos jelentést adott ki, a mely bár burkoltan, de beismeri, hogy a törökök Georgojnál győzelmet arattak. A jelentés így szól:

November nyolcadikán hajnal hasadtával újból megkezdődött az ütközet. Az Er-

A világháboru.

Vilmos császár Ypernnél.

Krisztiania, nov. 11. Az Aflenpost párisi tudósítója táviratozza tegnapi kelettel, hogy hétfőn éjszaka a németek borzasztó erővel támadtak a Ypern-Haasebrouk-Saint Thomas vonalon Calair felé. Vilmos császár is jelen volt.

A semleges államok katonai attaséi elutaztak Bordeauxból, hogy a frontra menjenek, a hol e hónap végéig fognak maradni.

Albert király vezette a belga csapatokat.

München, nov. 11. Rotterdamból táviratozzák: Ideérkezett belga menekültek híréül hozták, hogy azok a belga csapatok, a melyek tul vakmerően támadtak Nieuport és Dixmuiden között, gyilkos ellenséges golyózáporban borzasztó veszteségeket szenvedtek. A rohamra menő belga csapatokat Albert király vezette A menekültek beszélik, hogy a belga tisztek már elcsüggedtek, mert jól tudják, hogy még négy-öt nap és egész Belgium a németek hatalmába kerül. Igaz ugyan, hogy a belgáknak nagy segítségükre van a hatalmas terület viz alá borítása, de ha egyszer a németek elfoglalják Ypernt, akkor nem lesz többé akadály utjukban végig a tengerparton.

A németek újabb hódítása Ypern körül.

Amsterdam, nov. 11. A Daily Mail közli a Reuter ügynökség következő jelentését: A szövetséges seregek kénytelenek voltak kiüríteni Ramscapell a német tengerész csapatok nagytulereje miatt. A szövetséges hadvezetőség 5000 főnyi indiai csapatot küldött segítségül.

Antwerpen hadisarca.

Amsterdam, nov. 11. Az Echo Belge közli: A német hadvezetőség Antwerpen városára ötvenmillió márka hadisarcot vetett ki.

Döntő ütközet készül a francia tengerparton.

München, nov. 11. A Münchener Neuesten Nachrichten haditudósítója jelenti: Még ezen a héten döntü eredmény várható az északi tengerparton és kétségtelen, hogy az ütközet a német fegyverek diadalával fog végződni. Kedd este óta az angol flotta ismét akcióba lépett a partvidéken, azonban sokkal nagyobb távolságból ágyuznak az angol hadihajók, semmint eddig s ezért tüzelésük majdnem teljesen hatástalan. A németek megtették minden előkészületet esetleges meglepetések ellen s ki van zárva, hogy angol csapatok szállhassanak partra Ostende és a holland határ között. Itt minden forgalom megszűnt. Erős német csapatok állanak a part hosszában. Azokat a belga polgárokat, akik Belgiumból Hollandiába jönnek, ha fiatalok, tehát fegyverbírók, kivétel nélkül foglyul ejtik.

Küzdelem az Yser-csatorna mellett.

Berlin, november 11. Kopenhágából jelentik: A Politiken tudósítója sürgönyzi a német főhadiszállásról:

Hat napig tartott a küzdelem az Yser-csatorna mellett. A küzdelem váltakozó szerencsével folyt, harc volt a futóárkokért. A francia katonák nyakig beásták magukat és folytonosan lövöldözhetek, míg csak a támadók 10 méternyi távolságra hozzájuk nem értek, de amikor azután a francoiak menekültek, biztos zsákmányt képeztek. Az angolok lövöldözése veszélytelen volt — mesélik a német katonák — és mellette egész nyu-

Nagyvárad Vasöntőde és Gépgyár Részvénytársaság

Nagyvárad, Össi-tér.

Gazdasági gép-, eke- és keskenyvágányu vasutak gyára; vasszerkezetek, közlő-művek, gépjavító-műhely, műszaki-iroda.

Telefon 340. sz.

zerum környékén összpontosított török had-
erők, a melyeket helyőrségi csapatokkal
egészítették ki, szembeszállottak az orosz
sereggel Délután különösen heves lett az
ütközet, mivel a törökök az előőrsek vo-
nalába új hadosztályokat küldtek.

Az orosz hadállás a Kaukázusban.

Stockholm, nov. 11. A Dagblad
szentpétervári tudósítója jelenti no-
vember 5-éről:

— Az oroszok száz angol mért-
földnyi széles frontban vonultak fel
a Kaukázusban a törökök ellen. Az
első nagy csata Erzerum közelében
várható, ahol a törökök hadosztá-
lyaikat összpontosították. Orosz ka-
tonai körökben a törökök rendes
hadseregének erejét a Kaukázus-
ban kilenevenezer emberre becsü-
lik, amelyhez még huszezer irregu-
lárís kurd lovasat kell számítani. A
kaukázusi hadsereg főparancsnoka
orosz értesülés szerint Liman von
Sanders volt német tábornok.

A Sabác-ljesnicai vasutvonalat elfoglaltuk.

Szerbia, november 11. A Krupanj kö-
rűli sikeres előnyomulással egyidejűleg a
Parasnicában átkelt csapataink is eredmé-
nyesen folytatják a Macsva drinamenti vi-
dékének teljes elfoglalására irányuló akciót.

Ravnje elfoglalása után hatalmunkba
került az a kiváló védelmet nyújtó beton-
országút, amely a szerbeknek heteken át
nagy szerű fedezékül szolgált. Ezt a hadiutat
most egészen Ljesnicáig csapataink végleg
elhódították, úgy, hogy az Ravnjetől Nov-
selón át, egészen Ljesnicáig — párhuzamo-
san a Drinával — a mi kezünkben van.

Csapataink az országút mentén levő és
még szerb csapatok által megszállott Bado-
vincit, Prnjavot és Novoselót elfoglalták és
egyesültek a Ljesnicától délre működő sere-
geinkel.

Ellenállás csak Novoselónál volt, a hol
szerb tüzéségi gyakorlótér van és a hol a
szerb tüzéség igen jól van belőve. De be-
kerítő és átkaroló előnyomulásunk és tüzés-
ségünk erős és biztos tüzelése elhallgattatta
a szerb ágyukat, a melyek közül kettőt a
szerbektől elvettünk.

Novoselóig terjedő előnyomulásunkkal a
Sabácól Ljesnicáig és azon túl haladó vas-
uti vonal zavartalan birtokába jutottunk és
már is nagyszámu munkás dolgozik, hogy
ezen a vonalon, a mely csapataink ellátása
és a hiányok kiegészítése szempontjából
rendkívüli fontossággal bír, a forgalmat új-
ból megkezdhessük. A vasutvonal a száva-
menti és a drinamenti sereggel való össze-
kötötést is jelentékenyen megkönnyíti, a mi
stratégiai szempontból szintén nagyon fon-
tos. A bosznia-hercegovinai vasutigazgató-
ság szakemberei már a helyszínen vannak,
hogy a szükséges javítási munkálatokat
megállapítsák.

* A legközelebb kibocsátandó 6 %-os
adómentes állami járadékkölesön jegyzésére
a m. kir. pénzügyminiszter a Gazdasági és
Iparbank részvénytársaságot nyilvános alá-
írási helyül kijelölte. Erre vonatkozó előjegy-
zéseket az intézet már most elfogad.

Pártoljuk a színházat

A színügyi-bizottság akciója.

A színügyi bizottság ülései rendszerint
élénkek szoktak lenni, néha-néha még ap-
róbb pikantériák is fűszerezik a tanácskozá-
sokat.

Tegnap azonban ennek a bizottságnak
az ülését is a mostani kevésbé vigasztaló
helyzet jegyében tartották meg.

Nem ujság, hogy Nagyváradon, ahol
olyan páratlan színházlátogató közönség van,
napról-napra üres székek és még üresebb
páholyok előtt játszanak színészeink. A mi
kis közönségünk végig élvezi az előadásokat,
az is felsőbb régiókban lelkesül a hazafias
darabokon.

Éppen ez az, ami gondolkodóba ejthet
mindenkit.

Máskor kulisza harcok, sőt nyílt hábo-
ruskodások vannak napirenden a páholybér-
lők és a páholybérletek után törtető kö-
zött és most sehol sem látjuk ezeket a bér-
lőket.

Azt azonban látjuk, hogy ebben a nehéz
időben azok hagyják cserben a színházat,
akik az anyagiak hiányára most sem hivat-
kozhatnak s azok áldozzák filléreiket a szin-
házra, akik a legkevésbé bővelkednek az
anyagiakban.

Ez a szomorú valóság, amely könnyen
válságba kergetheti Nagyvárad színészetét.

Pedig ezt talán mégis csak volna né-
míleg szégyelni.

Szomorú időköt élünk, az igaz, de a
színészet istápolása, a színház pártolása
éppen ma nemcsak szórakozás, hanem haza-
fias kötelesség is. A nehéz viszonyokat a
magyar színészet különösen érzi. Igen sok
család egzisztenciája függ attól, hogy a tár-
sulat fennálljon s az előadások zavartalanul
megtarthatók legyenek.

Nagyvárad város vagyonos polgárságá-
nak, előkelő közönségének kötelessége, hogy
a mostani közöny helyett meghozzák az ál-
dozatot s bérletekkel a színtársulatot ki-
emeljék nehéz, válságos helyzetéből.

Bőséges ellenértéket kapnak, mert már
régén nem volt a nagyvárad színtársulat
olyan kitűnő erőkből szervezve, mint a
mostani.

Nagyvárad színigazgatója a kellő reve-
renciával viseltetik a régi bérlők iránt, amit
igazol, hogy a régi bérlők jogait még az
esetben is fentartja, ha ezidő szerint nem
bérelnek.

Az igazgató ilyen méltányosságot tulha-
ladó ekláns eljárásával szemben nem lenne-
torzkép, ha a bajok elmúltával a régi bérlők
ismét eddigi jogukat igénybe vennék,
holott a nehéz napokban cserben hagyták a
színházat?

*

A színügyi bizottság tegnapi ülésén dr
Hoványi Géza elnökle alatt jelen voltak:
Rimler Károly, Baróthy Pál, Harmathy Ká-
roly, Breider Armin, Stark Gyula, Fényes
Manó, dr Thury Kálmán, Lukács Odón, dr
Popovits Miklós, Schwarcz Izidor, Juricskay
Barna jegyző és Erdélyi Miklós színigazgató

Elnök az ülés megnyitása után kijelen-
tette, hogy az ülést azért hívta össze, hogy
a bizottság behatóan foglalkozzék a színház
mai helyzetével. Az előadásokat kevesen lá-
togatják s így legtöbbször a kiadás több,
mint a bevétel. Valamit kellene tenni a
színtársulat érdekében.

Erdélyi Miklós igazgató kijelenti, hogy
igy nem tudják a színházat fentartani; saj-
nos volna, hogy éppen Nagyváradon szün-
tessék be az előadásokat. A régi bérlők
jogainak elvesztését nem kívánja. Azt gon-
dolná, hogy eredményes lenne, ha a szín-
ügyi bizottság a színház pártolására fel-
kérné a közönséget. Éppen a nehéz viszo-
nyok miatt csak 30 előadásos bérletet nyi-
tott. Hazafias darabok előadásával igyekezik
a kulturát szolgálni.

Rimler Károly részletesen szól a kér-
déshez s festi, hogy alig egy két bérlő van,
s némileg az erkély és karzat tartja fenn a
színházat ma. A napi 220 korona kiadással
szemben 160—170 korona a napi bevétel.
Elsőrangú nőtagnak egy hétre 16 korona
jutott, amiből nem lehet megélni. A tár-
sulat most kitűnő, de féltő, hogy ilyen vi-
szonyok között a tagok szétmennek. Azért
említi ezeket fel, hogy a bizottság ismerje
meg a helyzetet s ha lehet, tegyen valamit
a színház érdekében. A bizottság hívja
fel a közönséget, hogy támogassák a szin-
házat.

Dr Hoványi Géza elnök rámutat, hogy
a szabályok szerint a bizottságnak a fel-
adata, hogy a színtársulat megélhetését elő-
mozdítsa. Igyekezzünk valamit tenni. A vá-
ros már bizonyos terheket levett az igazga-
tóról, újabb áldozatkésztséget nem lehet
kérni. De végső esetben az elől sem le-
het majd elzárkózni. Ma ő is azt tartja
leghelyesebbnek, ha a bizottság felhívásban
hívja fel a közönséget hazafias kötelessé-
gének teljesítésére, hogy segélyére jöjjön a
színháznak.

Baróthy Pál azzal pótolja meg, hogy
az eddigi bérlőket névszerint és személyen-
ként kérje fel a bizottság a bérlésre.

Dr Thury Kálmán radikális módot ajánl,
mert a színészet fenntartása nagy érdek, s
a bérlőket régi jogaik elvesztése mellett kell
a bérletre szorítani. Aki nem bérel, azok
helyét a jövőben joggal annak kell kiadni
aki most bérel.

Rimler Károly és a színigazgató ezt
ellenzik.

Breider Armin olyan irányu indítványt
tesz, hogy a régi bérlők, ha most nem bé-
relnek, de jogaikat fennakarják tartani,
ezért most a bérlet 10 százalékát fi-
zessék.

Többek hozzászólása után a polgármester
javaslatát fogadták el, a Baróthy pótlásával
s így felhívást intéz a bizottság a nagy-
közönséghez s külön-külön a régi bér-
lőkhöz.

Égyenruhás polgárőrök.

Több ízben ismertettük már a polgárör-
ség nemes munkáját s azt a nagy szolgál-
tot, melyet a város közbiztonságának, rend-
jének, általában békéjének fenntartása körül
teljesítenek. Említettük azt is, hogy a na-
pokban a polgárőrség gyűlést tartott, melyen
elhatározták, hogy a polgárőrség preszti-
zsének, szolgálata megkönnyítésének előmoz-
dítására egyenruhát vesz föl.

Erre vonatkozólag a polgárőrség pa-
rancsnoksága a következő felhívást tette
közé:

Felhívás!

Azokhoz fordulunk, akiknek a polgár-
őrség működésére a legnagyobb szükségük
van, azokhoz fordulunk, akiknek legtöbb,
legdrágább a félteni valójuk, a háztulajdo-
nosokhoz, a nagykereskedőkhöz, a bankok-
hoz, a vagyonuk teljességével ma is rendel-
kező magánosokhoz, akiket rem rendített
meg a világháború mindent megmozgató ha-
tása: és azokhoz, akiknek a jószág cseleke-
dete hivatásukhoz tartozik, a papsághoz, a
főpapsághoz.

Mert be kell vallanunk — bár polgár-

őrségünk testülete erős — és szembe nézhetünk bátran az eljövendő téli időszak minden eshetőségével: szegények vagyunk, nagyon szegények. És a polgárőrség mint a rendőrség segítő munkatársa igazán csak akkor végezheti fontos funkcióit, ha — miként a budapesti önkéntes őrség — egyenruhával is fel lesz szerelve. S ki tagadja, hogy a polgárőrség hazáját védi, amikor esztől-estére kivonul a nyirkos, nedves őszi uteára és vigyáz ennek a városnak, ennek a népnek jogrendjére, közegészségügyi épségére és azok helyett végez felelősség teljes hivatást, akik odakint a messzi-messzi táborban harcolnak értünk mindnyájunkért, hazánkért!

Az a rengeteg pamut amit az „Öt kicsi lándzsa“ feldolgozott máig, a közönség áldozatkész, meleg nagy szívet dicséri. És ezért vagyunk bátrak a nagyközönség áldozatkészességéhez fordulni akkor, amikor a tél hidege előtt állunk és városunk közrendjének — tulnyomórészt a szegényebb néposztályból kikerülő — harcosait megakarjuk védeni az időjárás viszontagságai ellen, hogy adakozásukkal lehetővé tegyék ezt: amire nemcsak hygienai szempontokból, de a polgárőrség presztige érdekében is szükség van, mert bebizonyult tény, hogy azok a közhivatalnokok, akik egyenruhával vannak felszerelve, a közönség minden rétegének imponálnak, maig a

polgárőrség egyszerű szolgálati jele: a karzalag, több olyan összeütközést váltott ki, amelynek a közönség tagjai látták a kárát.

Azért nem hisszük, hogy hiába fordulnánk azokhoz, akik biztos pozíciókban szemlélhetik a világ mai szennyes áradata folyását, melyben a polgárőrség mindenütt ott van, ahol reá szükség mutatkozik és az, hogy Nagyváradon az utolsó hónapban bűnözőseink száma megesappant, egyedül a polgárőrség közhasznú működésének tudható be?

Tudjuk, érezzük, hogy a közönség bármely rétegének egy újabb adakozással való megterhelhetése nem kicsi dolog. De akkor, amikor lelke szavára hallgatva megnyitják a tárcájukat, hogy egy-két koronával járuljanak hozzá a polgárőrség felszereléséhez: megkell gondolnia mindenkinek, hogy saját vagyoni jólétének biztosításáért áldoz. S mi hisszük, hogy nincsen ebben a városban senki, akihez hiába fordulnánk, mert hazafias küzdelmünknek, hazafias áldozatokkal kell találkozni!

Felkérjük a város polgárságát, hogy a polgárőrség egyenruhája ügyének megvalósítását adakozásával tegye lehetővé. Az adományok, melyek a célt szolgálják, Jánosy Gyula polgárőrségszervezőhöz küldendők.

A polgárőrség parancsnoksága.

— Hazafiui kötelesség mindenesetre nekünk is támogatni a nagyjelentőségű akciót, azonban mi magunktól nem tehetünk semmit, mert erre vonatkozólag miniszteri intézkedésnek kell előbb jönnie. Lehetséges, sőt nagyon valószínűnek tartom, hogy ilyen intézkedés csakhamar jön is és akkor semmi akadálya sem lesz annak, hogy részt vegyen a vármegye is a kölcsön jegyzésében.

Biharvármegyének vannak még más alapjai is, amelyek hasonló módon nagyon szépen szolgálnák a kettős célt.

Tekintve azt, hogy így Biharvármegye milliárdokat vonna el látszólag a helyi pénzügyintézetektől, talán aggályosnak is látszik az első tekintetre a terv kivitele. Ez az aggodalom azonban azonnal eloszlik ha figyelembe vesszük, hogy tulajdonképeni pénzelvonásról nincs szó, mert a pénzügyintézetek megfelelő kárpótlásokban, támogatásokban részesülnek.

A vármegye kezelése alatt álló pénzek ebben a nagy akcióba való bevonása óriási jelentőségű. Igen üdvös volna tehát, ha már most megtennék az erre vonatkozó kellő lépéseket.

A hadikölcsön és az árvák pénze.

Mit kíván az árvák és a vármegye érdeke? — Félmilliót jegyezhet az árvaszék. — A miniszter intézkedéseit várják.

Ma, mikor mindenkit a hadi kölcsön kérdése hevit, elkezdve a legnagyobb pénzembertől a legutolsó kiscgazdáig, nem minden érdekesség és jelentőség nélkül, felszínre hozni a most elrejtett közpénzeket. Ezek közül is különösen nagyfontosságúnak tartjuk az árvák pénzét és a törvényhatóság kezelése alatt álló gyámpénztári tartalékalapot.

Biharvármegye árvaszékének jelenleg több mint egymillióra rugó összeg áll a kezelése alatt. Ennek legnagyobb részét természetesen azok a pénzek képezik, amelyek bizonyos időmultával az örökös nagykorra jutó árvák tulajdonát képezik. Ezek a pénzek jelenleg különböző pénzügyintézeteknél vannak elhelyezve és 4-7 százalékos jövedelmeznek. A legutóbb kiadott miniszteri rendelet értelmében azonban ezekből a pénzekből csakis annyit szabad kiutalni, amennyit a tőke kamatai kitesznek. Ennél nagyobb összeget kizárólag a miniszter beleegyezésével utalhat ki az árvaszék. Igaz ugyan, hogy e rendelet nem minden tekintetben praktikus, mert Biharvármegyében nagyon sok az olyan tőke, mely kevesebb száz koronánál, sőt nem ritka a 4-5-10 koronás tőke sem. Már most az ily csekély összegnek a kiutalását egy elbírálás alá venni az ezrekre menő tökökkel, nevetséges. A kis töké kiutalásánál a kiutalással járó munka és kiadás sokkal többbe kerül, mint maga az egész összeg.

A rendelet e részének megváltoztatása érdekében különben Biharvármegye árvaszékének teljes ülése már felterjesztést is tett a miniszterhez.

A nagyobb összegeket kitevő árvapénzeknél nagyon kívánatos volna, ha maguk az illetékes törvényes képviselők kérnék az árvaszéket, hogy képviseltjeik pénzének

megfelelően hadikölcsönt jegyeztessen. Ez az eljárás rendkívüli előnyös volna a kiskorúakra, mert pénzük 6 százalékos jövedelmezne és annak idején, mikor már a tőke is kiutalható lesz, a hadikölcsön kötvényekbe fektetett pénzüket is használhatnák, mert mint köztudomású, ezekre a kötvényekre az Osztrák-Magyar Bank 75 százalékos kamattal fizet. De meg addig sok esetben a még fennmaradó 25 százalékos kamatban pótolná — és a kötvény tovább is adná a 6 százalékos jövedelmet.

A kiskorú árvák pénzének elhelyezésétől eltekintve, van még az árvaszék kezén egy másik pénzkészlet is és pedig a tartalékalap. A gyámpénztári tartalékalap ma 454388 korona és 72 fillért tesz ki. A gyámpénztár e nagy összeg kamatait a vármegyében lévő elhagyott gyermekek tartásdíjára s más támogatásaira használja fel. Ily címen a folyó évről 17150 korona 75 fillért utalnak át a törvényhatóság rendelkezésére. Ezt az összeget az arra rászorult községek kapják a fenti célokra. Mennyivel nagyobb volna ez az összeg akkor, ha a tőkét a hat százalékos hadikölcsön jegyzésére fordítanák. A községek érdeke tehát megkívánja, hogy a tartalékalapot a törvényhatóság hadikölcsön jegyzésére használja fel.

De eltekintve az anyagi előnyöktől, tekintetbe kell venni azt a hazafias célt is, amit a kötvényjegyzésével a vármegyének már csak azért is kötelessége megtenni, mert ezáltal csak megerősíti a polgárság előtt azt a nagy bizalmat, mely az ország minden részében megnyilvánul.

A tartalékalap ily célra leendő elhelyezése tárgyában tegnap alkalmunk volt egy illetékes egyén véleményét is kikérni.

Nagyvárad ügyvéd kitüntetése a harcmezőn.

Dr. Böszörményi Lászlót főhadnaggyá léptették elő.

Nagyvárad fia kiveszik részüket a nagy nemzeti küzdelemből. Folyton érkeznek hírek nagyvárad tisztek és legénységi állományú katonák hőstetteiről és kitüntetéseiről. Most is egy fiatal nagyvárad ügyvéd hőstettéről értesülünk.

Dr. Böszörményi László ügyvéd, Böszörményi Géza ügyvéd fia a déli harcmezőn küzd a háború kezdete óta mint egy népfelkelő tüzérosztag parancsnoka. Legutóbb dr. Böszörményi László neve a balkáni hadsereg főparancsnokának hadsereg-parancsában szerepelt a következőkben:

A balkáni hadsereg cs. és kir. főparancsnoksága

Az Öfelsége által az ellenség előtt teljesített kiválóan fényes haditettek megjutalmazására legkegyelmesebben rám ruházott jogomnál fogva és az alámrendelt magasabb parancsnokság által e tárgyban előterjesztett előléptetési javaslat alapján *Böszörményi Lászlót*, a 19. számú ágyusezred tartalékos hadnagyát soronkívül *tartalékos főhadnaggyá* léptetem elő.

Potiorek,
táborszernagy.

A kitüntetett parancsot mint kedves ereklyét őrzi az előléptetett főhadnagy édes atyja, Böszörményi Géza, kinek három fia küzd a csatamezőn: Béla, Árpád és László, mind a hárman főhadnagyk.

Böszörményi László ezt a kitüntetést egy általa önállóan elrendelt és sikerrel véghezvitt éjjeli támadásért és egyéb kitünő szolgálataiért kapta.

Utak a szerb szántókon.

Hogy harcolnak mieink odalenn? — Vén emberek a szerb hadseregben. — Fényes napi menü. — Levél a harcterről.

Soha olyan kedvesek, várva-vártak, drágák még nem voltak a levelek, mint ma napság. Pedig nem is rózsaszínűek, nem is sulyos bankókkal megterheltek: hanem sokszor mosdatlan, fegyver füsttől fekete kezek szorongatták össze s akad amelyik szegénységéről beszél.

És azért mégis szépek. Szépek, gyönyörűek, mint minden, ami ezekben a nagy napokban az idők történetéből fakad, beletartozik a dicsőségbe. Már pedig ezek beletartoznak a dicsőségbe, sőt egyek vele, sőt ők fonják a gloire-t, a koszorút az idők óriása, a nemzetek fiainak homloka köré: mint illatos virágok; fehér krizanteumok, örök zöldek, leveles borostyánok.

Ime egy ilyen levél. Egy „szófogadó“ fiu, Lázár Gyula, Lázár Gergely fűzesgyarmati tanító fia küldte onnan délről. Nincs mit kiemelni belőle, mert emelkedett az egész s ha talán külön szólnánk a gyermeki szeretet kicsendülő hangjáról, megsértenők a hazaszeretet, ha külön említenők a hősiességét, megsértenők a boldogságát. Pedig ezek mind érintetlen értékek. A levél így szól:

Kedves jó szüleim! Távol a külvilágtól, pár hete rideg tábori életet élek, mint azt jó szüleimmel már többször is tudattam.

Tábori élet! Bizony még ennek is egy különös faja az, amit mi élünk. Hogy némi képet alkothassanak róla kedves jó szüleim, tehetségemhez képest lefogom azt most hiven írni. Helynevet nemcsak azért nem írok, mert nem szabad, de mert nem is tudok ilyent. Igazán, eddig csak a világtájakat sikerült eddig úgy-ahogy megállapítanom. Hej, nem az a nap süt itt az égen!

Képzelnének kedves jó szüleim maguk elé egy óriás sík szántót melyen a barázdákat különféle fák szegélyezik itt-ott. Egy ilyen fával szegélyezett barázda mögött van az ellenség által akadályul épített tuskés drótkerítés, amögött az ellenség első rajvonala, majd a többiek és messzebb egy állítólag nagy község.

Mi az ellenségtől, mintegy 1500 lépésnyire kezdünk a földbe takarásokat ásni. Ez az első takarás-ásás bizony fölöttébb nehéz feladat volt, de meg kellett lennie. Mindössze egy kis sáncból állott, mely mögött egy fekvő ember épenhogy elpihen. Ezt az első árkot lassankint mélyítjük mintegy méternyire, úgy hogy a kihányt föld elérte a 170—180 cm. magasságot. Ez már nagyon jó védelem, mert a legalacsonyabban repülő golyók is az ember feje fölött mentek, illetve mennek el.

Innen azonban az ellenség megközelítése nem csak nehéz, de egyenesen lehetetlen, óriási ember áldozatot venne igénybe csak pár száz méterrel való előrehaladás is, pedig hadvezetőségünk nagyon kiméli a vért. Astunk azért eredeti lövészárkunkra mérőleges, mintegy 100 méter hosszú futó árkot több helyen, ugyanolyan, sőt lehetőleg nagyobb mélységben. Ezekből jobbra-balra az első lövészárkokkal párhuzamosan egy hosszú lövészárkot, melyet a közvetítő árkok által azonnal meg is szállítottunk. És így ismétlődik jó néhányszor. Az ilyen lövészárkok fölé erős fagerendákat helyezünk, azokra kórót, szalmát és tetejébe

földet jó vastagon. Fajunk felett röpködnek a shrapnellek, golyók: védve vagyunk. Mikor így keresztül ástunk a 1500 lépést, amikor elértük, elvagdaltuk a drót-kerítést: alig vagyunk 50 lépésnyire az ellenségtől.

Kilométerekre tarták így fel a szerb földet magyar kezek, kilométerekre menő területet tesznek ki a szántóba vajt utak, a szántóba, hol a tavaszon még elvetette búzáját, máléját a szerb paraszt, de amit behordani már nem maradt ideje, mert fegyverbe hívták őket, még a legöregebbeket is, amint látjuk. Terményeiket nem takarították be, disznáik, juhaik, egész nyájukban a mi zsákmányaink lettek, s most naponkint jó juh-husos kását, sült disznó peccenyét vagy szalonnát lakmározunk belőle. Őket alighanem éhínség fenyegeti, de azért ellenállanak a gazemberek. No, de majd letörjük őket örökre.

Leírtam a helyet a tuloldalokon s talán el tudják képzelni Kedves jó Szüleim az állást, melyben mi az ellenféllel szemben vagyunk.

Mint talán ki is vehető, testi szükségleteink minden tekintetben ki vannak elégitve itt a föld alatt is. Sőt, mondhatni, nagyon is szépen gondoskodnak rólunk. Van jó meleg alsó- és felsőruházatunk, van jó meleg takaró is. Reggel feketekávé, délből ebédre jó, tápláló gulyás, kása, avagy gersli elegendő hussal. Még a dupla porciósok is megkapják a maguk dupláját. Kapunk naponként mintegy 0,8 deci pálinkát, este teát és sült disznóhúst, avagy ehelyett friss, sós szalonnát, kenyeret is rendes porciót. Megvan ezenkívül mindnyájunknak 5 napra elegendő tartalék porciója is, az esetre, ha valamely szerencsétlen körülmények folytán rendes napi élelműnket meg nem kaphatnók.

Dohányt, cigarettát is kapnak az emberek elegendőt. Ellátnak bennünket ezeken kívül még levélpapír, boríték, gyufa, gyertya, stb. apróságokkal.

Természetes, hogy mindennek nagyon örülünk, mert szükségét is érezzük.

Kimondhatatlanul jól esik, ha egy kis időnk van, szeretteinknek pár sor írásra. Mennyi szeretetet, mennyi érzést és szívből fakadó üdvözetet és jókívánatot továbbítanak postáink. Mindnyájunknak odahaza szeretett hitvese, szülője, testvére, gyermeke avagy menyasznya. Lelke szórakozik, társalog ezekkel ilyenkor, midőn munkától kérés és piszkos kezébe veszi az írót és a fehér papirost. Csak teste van ilyenkor itt, de lelke messze — nagyon messze elmereng szerettein. Nem gondol a halálra senki, csak övéire. Akit mégis utolér kérlelhetetlen végezete, az fájdalom nélkül rebegi övéinek neveit.

Ujságot is olvasunk néha, 2—3 naposat, de mégis jól esik, ha valami hírt olvasunk a nagyvilági eseményekről.

Panaszra nincs okom, mint láthatják Kedves jó Szüleim, noha ebben a hónapban a bakkanos és ruha nem volt lent rólam. Így van ez nemcsak velünk, de a tisztekkel is. A tábori élet hozza ezt magával. Ez se baj! Majd lomoshatjuk magunkról ezt a sok piszkot, ha egyszer hazasegít bennünket diadalmasan a Mindenható Isten.

De most már Kedves jó Szüleimnek és kedves testvéreimnek az enyémhez hasonló jó egészséget kívánok, mindnyájukat számtalanszor esőkölja a viszonzatásig is

1914. okt. 24.

szófogadó fiuk
Gyula.

A kiállítás rendezésének befejezése.

Vasárnapias, ünnepi színe volt tegnap este a Sas-passzázsna. Aki csak tehette, arra vette az útját, mert mindenki tudta, hogy a Vigadóban a harctéri kiállítás rendezése nyeri befejezését. Szint, forgalmat kapott a kiállítás helyisége is a rendezőbizottság tagjainak föllátogató tömegétől, akik között voltak: dr. Hoványi Géza, Szűcs Izsó, Rosinger Arthur dr., Darvasy Lajosné, a Vörös-Kereszt hölgyei közül igen sokan.

Gróf Széchényi Miklós lat. szert. római katolikus püspök, Rimler Károly polgármester és dr. Brém Lőrinc püspöki titkár kíséretében délelőtt tizenegy órakor Fehér Dezső, a Nagyvárad Napló felelős szerkesztőjének kalauzolása mellett megtekintette a kiállításnak már rendezett és elhelyezett anyagát. Gróf Széchényi Miklós püspök mindent apróra megnézett, nagyon megdicsérte a kiállítás egyes részeit, különösen a katonai csapatkórház gyönyörűen preparált gyűjteményét. Meleg szavakkal üdvözölte Fehér Dezsőt és Karácsonyi Géza szobrászművészt és belépőjegyét száz koronával váltotta meg. Felajánlotta továbbá gróf Széchényi Miklós püspök a kiállítás díszítésére Ferencz József királynak Holló Barnabás szobrászművész által mintázott bronz lovasszobrát. Este már ott is volt a Vigadóban a mesteriesen megmintázott lovasszobor.

A rendezőség óriási munkát fejezett be tegnap este. A két diadalmas oszlop, Ferenc József király és Vilmos császár piedestálra emelt gyönyörű szobra körül ott sorakozott a falakon a középkor páncélos fegyvereitől kezdve a legkomplikáltabb modern fegyverig minden háborus dokumentuma a nagyváradiai hősiességének. A török világ, a negyvenkilences kozákuralom, a boszniai okkupáció és a mai világháború emberirtó eszközeit sorakoztatták föl azok, akik embermentő jóságukkal aranyozták be a régi, porlepte, szurágott fajú puskák, magyarvér mosta acélu kozákpikák világtörténelmi érdekességét.

Rövid körsétát teszünk és ezalatt szemünkbe ötlük elsősorban is a kiállításnak stílusos, a karok menetét szemelőtt tartó rendezése. A két hatalmas szobor talapzatát fenségesen övezik a babér- és narancsfák délszaki üdeségükkel. Alattuk a zsákmányolt zászlók pompáznak: a selymük szinte mozdul és szinte fölmozdul a multból és a távolból seregeink bátor, diadalmas rivalgása. Két oldalt a Régészeti Egyesület muzdális értékű, rendkívül érdekes gyűjteménye helyezkedik el, azután a mai hőstől zsákmányolt emlékek következnek.

Különösen érdekes Baranyi László fegyvergyűjteményei és bosnyák edényei, melyek a kiállítás egyik legszebb, legérdekesebb darabjait tartalmazzák. Ezek a drágakövekkel kirakott puskák, bronzos görbe kardok, modern, komplikált rendszerű Manlicher-fegyverek s a karcsunyaku teászedények meg a kávédaráló percekig fogvatartják a szemlélőt.

Lehetetlenség itt felsorolni mindazt, ami összesorakozik ezen a kiállításon.

A megnyitó ünnepély másora, mely d. e. 11 órakor kezdődik, a következő:

1. Himnusz. Éneklé a honvédenekar kíséretében a Szigligeti-színház karszemélyzete.

2. Rimler Károly rendezőbizottsági elnök üdvözlé gróf Csekonics Endrét, a Vörös-Kereszt elnökét és felkéri a kiállítás megnyitására.

3. Gróf Csekonics Endre megnyitó beszéde.

4. Szózat. Éneklé a honvédszenekar kísérete mellett a Szigligeti-színház karszemélyzete.

5. Fehér Dezső az intézőbizottság elnöke felkéri gróf Csekonics Endrét a kiállítás megtekintésére.

6. Magyar-, osztrák- és német hazafias dalok, előadja a honvédszenekar.

A harcéri kiállítás hölgybizottság tagjai a következők: Escherolles Sándorné báróné, Molnár Gézáné, Pallay Lajosné, Miskolczy Ferencné, Csanády Frigyesné, Hlatky Endréné, báró Podmaniczky Kálmánné, báró Luzsenszky Lenke, Sztaniszlavszkyné urnó, Miskolczy Barnabásné, Harmathy Károlyné, Bary Józsefné, Vucskics Julia, gróf Lubinszkyne, Szüts Albertné, Szunyogh Pálné, Mihelffy Lajosné, Keller Gyuláné, Orley Györgyné, Ullmann Sándorné, Czifra Vilma, Miskolczy Lili, Fráter Imréné, Hiemesch Frigyesné, Kőszeghy Józsefné, Buzássy Albertné, Gyöngyössy Istvánné, Bulyovszky Józsefné, Nagy Odónné, Moskovits Miksáné, Butyka Lajosné, Fényes Manóné, Varró Domokosné, Papp Corjoláné, Krüger Aladárné, Rechten Bauer Zsófia, Mayer Lászlóné, Bognár Sándorné, Moskovits Józsefné, Mórioz Ernóné, Siket Ilus, Fényes Manóné, Gerő Arminné, Agoston Péterné, Diósy Lajosné, Grósz Imréné, Szeszicsné urnó, öz. Szabó Gézáné, Bóocz Gézáné, Waldmanné, Popper Akosné, Személyiné urnó, Schönfeld Lajosné, Belezsnayné, Grósz Imréné, dr Kovács Bertalané, Schönfeld Lajosné, Ficzek Lajosné, Brányi Gézáné, Laszky Arminné, Govrik Akosné, Ficzek Emilné, Fássy Lajosné, Sebestyén Lili, Ficzek Jenőné, Reidner Gyuláné, Pelle Jánosné Száhlender Lajosné, Hoványi Gyuláné, Kiss Döméné, Lázár Aurélné, Pálffy Irén, Rechten Lajosné, dr Adorján Emilné, Balog Vilmosné, Székely Sándorné, Lelkesné Fekete Ilonka, Korbuly Lajosné, Bognár Sándorné, Bognár Lili, Thury Lászlóné, Eleméry Ferencné, Felediné urnó, Kepes Samuné, ifj. Ternyeiné, Steiner Ernóné, Klein Jenőné, Bok Sándorné, Csécsi Nagy Imréné, Stépán Babi, Szmazsenka Edit, Polgár Juliska, Angyal Ilus, Bodnár Malvin, Bodnár Iduska, Sebestyén Irén, Bige Berta, Hubay Ilonka, Kiss Valici, Papp Ibolyka, Firu Tuli, Mille Margit, Mille Ilona, Gyöndics Irén, Kazinczy Mariska, Szomleatiné urnó, Marianné urnó, Kövér Illi, Kovács Böske, Bánáti Rózsika, Vucskics Ottóné, Lukácsné urnó, öz. Godáné urnó, Kocsis Józsefné, Kepes Nusi, Lubinkovics Emilné.

A harcéri kiállításon inspekciós Vörös Keresztes ápolónők:

Csütörtök d. e.: Verzárné, Sebóné, Konrádné, Frankóné, Sarkadi Klári, Gyarmathy Judith, Török Gizi, Kaufmann Kornél, Hoványi Erzsé, Ováriné, Óvári Klári, Kollárszkyne, Vucskics Aranka, Vucskics Ottóné, Olasz Akosné, Krauszné, Olasz Elemérné, öz. Vágnerné, Bodó Erzsé, Kaufmann Ella, Schick Böske, Breider nővérek és Böhm Duczy.

Csütörtök d. u.: Spitz Erzsé, Jakab Olga, Hampó Albertné, öz. Barabásné, Várnay Erzsé, Markovitsné, Arrián Olga és Ráczné.

Péntek d. e.: Policser Ilona, Silberstein Zelma, Lobstein Jolán, Steinbachné, Papp Margit, Koszta Istvánné, Sipos Miklósné.

Péntek d. u.: Friedmann Rózsika, Winter Ilona, Winter Margit, Pünkösdi Mária, Klein Erzsike, Pop Nelly és Csuzri Ella.

Szombat d. e.: Kaufmann nővérek, Breider Erzsé és Piri, Bodó Erzsé, Hoványi Erzsé, Markovitsné.

Szombat d. u.: Kalmár Róza, Hampiné, Varró Béláné, Olasz Elemérné, és Olasz Akosné.

Vasárnap d. e.: Rafael Aranka, Gerhardt Karolin, dr Harachné Faragó Vilma, Kovács Böske, Várnai Erzsé, Ráczné.

Vasárnap d. u.: Jakab Olga, Spitz Erzsé, Winter Margit, Sziklay Lajosné, Sziklay Gi-

zike, Geler Mária, Sipos Miklósné, Frankóné, Gyarmathy Judith.

Hétfő d. e.: Vucskics Aranka és Vucskics Ottóné, Bodó Erzsé Krauszné és Vágnerné.

Hétfő d. u.: Schüch Böske, Breider nővérek, Böhm Duczi, Steinbachné. A többi napokon inspekciós hölgyek nevei később lesznek közölve.

HIREK

A téli háború borzalmai ellen harcosainknak prémre van szükségük. Enyhítsük szenvedéseiket és küldjük egyetlen darab prémünket is a Hadszolgálat Hivatalnak, Budapest, Váci-utca 38. A szállítás díjmentes.

* **Kinevezés.** A nagyváradi kir. ítélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. tábla kerületébe dr. Miklósi Emil ügyvédhelyettes, aradi lakost, díjas joggyakornokká nevezte ki.

* **A Vörös-Kereszt királybiztosa Nagyváradon.** A Vörös-Kereszt nagyváradi fiókjának magas vendégei vannak. Országos körútjában tegnap Nagyváradra érkezett gróf Csekonics Endre, az orsz. Vörös Kereszt Egyesület királybiztosa, hogy megtekintse a Vörös Kereszt nagyváradi intézményét. Kiséretében vannak gróf Széchenyi Emil egyesületi főmegbízott és Farkas László udvari tanácsos, egyesületi főorvos. A kiváló vendégek a tegnap fél 11 órakor érkező vonattal érkeztek Nagyváradra. A vasútállomáson gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t., megyéspüspök, az orsz. Vörös Kereszt alelnöke, Fetszer Antal felsz. püspök, Brém Lőrinc tb. pápai káplán, püspöki titkár, továbbá dr. Fráter Imre igazgatófőorvos, dr. Révész Vilmos, dr. Waldmann Béla és Gyöngyössy István várták a királybiztost és kíséretét, kiket a megyéspüspök fogadott. A vendégek a püspöki palotába szállottak. Ma, csütörtökön délelőtt a királybiztos megtekinti a Vörös Kereszt kórházat, délben pedig megnyitja a Vigadóban a harcéri kiállítást.

* **Kinevezés a hadseregben.** Ófelsége dr. Guttmann Dezsőt a 37-ik gyalogezredben tartalékos hadnagygyá nevezte ki.

* A M. Kir. Pénzügyminisztérium felhatalmazása alapján a 6%-os m. kir. adómentes állami járadékkölesönre (hadi kölesönre) aláírásokat folyó évi november hó 23-ikáig bezárólag készséggel elfogadunk. Felvilágosításokkal bárkinek szívesen szolgálunk. **Biharmegyei takarékpénztár.**

* **Koszoru megváltás.** Lukács Antal posta- és járvirda segédtiszt 2 koronát küldött be Pásztor István postaelőőr neje elhunytá alkalmából koszoru megváltás címen szerkesztőségünkbe a hadbavonultak családjai részére. Rendeltetési helyére juttatjuk.

x **Három liter** családi rumot készíthet bárki pár pere alatt teához, a Farkas-féle Rumkivonattal. Ára utasítással 50 fill. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13 02.

* **A Félix-fürdő új vonatja.** A mi gyönyörű Félix-fürdőnk készül a téli kurrá. Most is szaporán látogatják gyógyító hőforrásait s az élet olyan eleven és mozgalmas odakinn, mint a szezon közepén. A legközelebbi időre nevezetes, magas vendégeket is vár Komzsis Alajos, a Félix-fürdő fáradhatatlan népszerű gazdája. A harcéről fényesrangú tisztok jönnek a Félixbe néhány napi pihenőre üdülni s fogadásukra nagyszabású előkészületek történnek. A Félix-fürdőből egyébként mátol kezdve rendszeres új vonat közlekedik, mely este 8 óra 9 perckor indul Nagyváradra s így a vendégek az egész napot a kellemes, minden kényelmet nyújtó gyógyhelyen tölthetik.

* A legközelebb kibocsátásra kerülő nemzeti kölesön részére a m. kir. pénzügyminister által a Nagyváradi Takarékpénztár jegyzési helyül hivatalosan kijelöltetett.

x **Védekezés a kolera ellen.** Hathatós bacillusölő és fertőtlenítő szerek Lysoform, Carbolsav, fertőtlenítő szappanok, Kalszappan, stb. Kiváló, megbízható minőségben kaphatók és házhoz szállíthatnak. Farkas István Apolló drogueriában Nagyvárad Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13 02.

x **Kiadó lakások.** Ósi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

* **Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár r. t.** (Bémer-tér 4. szám) a közönség tájékoztatás céljából közli, hogy elfogad új betéteket, a melyek nem esnek a moratorium intézkedései alá, takarékbetétkönyveikére és folyószámlán a legkedvezőbb kamatozási és visszafizetési módokat mellett. Pénztári órák: d. e. 9-től 12-ig.

x **Kiadó lakások.** Szacsavay-utca 11. számú házban egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel AZONNAL kiadó. — Ugyanott egy 4 szobás utcai modern lakás a hozzátartozó mellékhelyiségekkel f. év NOVEMBER 1-ére kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

x **„Aláírási hely a nemzeti kölesön jegyzésére.** A legközelebb kibocsátandó hadikölesön jegyzésére a m. kir. pénzügyminiszter az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaságot nyilvános aláírási helyül hivatalosan kijelölte.

x Egy nagy raktárhelyiség a Szacsavay-utca 11. számú házban AZONNAL kiadó. Értekezhetni a Gazdasági és Iparbank rt.-nál.

x **Poloskairtó Noxin** biztos szer. Ára: 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogueriájában Rákóczi-ut 7-B.

x A kibocsátandó 6%-ot kamatozó új hadikölesön kötvényekre jegyzéseket az eredeti feltételek mellett elfogad a Polgári Takarékpénztár r. t. Nagyvárad Kossuth-u.

* **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* **Aszódi Mihály** Nagyvárad, Kossuth-u., Sas-palota. Telefon 635. Nagymennyiségű áruk érkeztek, úgy a katonaságnak, mint a fogyasztó közönségnek, nagybani árat számítok. E héten eladásra kerülnek: nagymennyiségű huskonzervek, szalámi, szardínia, coenac, likőrök, teák, rumok, kávék, mazsola, mandula, törött dió, csokoládé, kakaó és finom élvezhető cukorkák. Összes készítményei Kugler Gerbeaud cs. és kir. udvari cukrásznak budapesti árákkal. Kossuth-utcai kávépörköldém kora reggeltől, késő estig a közönségnek rendelkezésére áll, valamint elkülönített helyiségembe már a napokban friss halkonzervek bontva egyes darabonként kapható lesz. Rákóczi-ut. Csokoládékirály és kávéüzletemet az arra lakók figyelmébe ajánlom.

Értesítés. Van szerencsénk a helyi és vidéki nb. vevőinknek, valamint a n. é. közönségnek szives tudomására hozni, hogy uri-szabó üzletünket a Bémer-térről

Rákóczi-út 12. szám alá
az ujonnan épült Apolló-épületbe helyeztük át. Továbbra is szives pártfogásukat kérve vagyunk tisztelettel

LEBOVITS ÉS FIA
uri-szabók.

Rákóczi-ut 12. Apolló épület. Telefon 871

x **Watta és kötszerfélék** nagy mennyiségben raktáron vannak az Apolló drogueriában Rákóczi-ut 7-B. Telefon 13-02.

Tábori alsó ruhák
Vizmentes bakkancsok
Halina csizmák
és Hó cipők
legjobb minőségben

Reichard Dezső

cégüél

Rákóczi-uton kaphatók.

* **Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtekinthetők Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

A legszebb
kézimunkák
Tátray cégüél

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szerdán: Bánk-bán.
Csütörtökön: Éjjel az erdőn.
Pénteken: Heidelbergi diákélet.
Szombaton: Gül Baba rózsái.
Vasárnap délután: Vörös ördögök.
Vasárnap este: Obrenovics Sándor.

Bánk-bán. A hazája nyomorán megtört és családi boldogságának gyalázatán kétségbeesett bán tragédiája klasszikus darab. Az este, melyen adják, művészi gyönyörűségre, lelki élvezetre van, a színház megszentelésére van szánva. Mert a klasszicitás (s ami vele egy) a szépségek, érzések óriás erejű áradása, mindig megtisztítja fölemeli a mély émociókat kereső lelket. Ebből a szempontból, ennek a feladatnak betöltéséből bírálva a tegnapi előadást, (mert az abszolút becsü darab mellett csak erről lehet szó) az általában igen sikerült, csak néhol, különösen kezdetben volt kissé elnagyolt. Tompa Kálmánt, Bánk-bánt kell először kiemelnünk. Hatalmas feladatát annyiban, amennyiben ezt a szerepet megbirta, kétség-

kívül kitűnően oldotta meg s a darab gerincétől már teljesen benne élt szerepében. Melindát *Rotteghr* Margit adta erős drámai hévvel s alakítása — leszámítva az Ottóval való rövid jelenetet — elsőrangú s ékes tanúság kitűnő drámai képessége mellett. *Sik* Rezső Petur bán szerepében teljesen jó volt s úgy tetszik nekünk, hogy órákig legjobban a szerepe: Tiborc háládatos alakítását *Farkas* Pál adta kitűnően s az életbölcsességgel teli, de alávaló Biberachot *Varsa* Gyula szépen játszotta. *Bánházy* Teréz Gertrudis szerepében, *Tompa* Béla mint Ottó, *Szarvasi* Soma Mihály bán, *Bretán* Miklós Endre király szerepében jók voltak. A főbb szereplőket a közönség, — mely operettekhez szokva, a komoly darab dacára is szép számmal volt — lelkesen ünnepelte, amit a szereplők meg is érdemeltek. (o.o.)

Legujabb táviratok.

...

A király és a főváros hadikölcsön jegyzései.

Budapest, november 11. Ő felsége a hadikölcsönre öt millió koronát jegyzet. A főváros törvényhatósága tegnap foglalkozott a hadikölcsön ügyével és elhatározta, hogy 10-millió koronát szavaz meg erre a célra.

Nagy győzelmek a szerb harctéren.

Budapest, november 11. Déli hadszíntérről hivatalosan jelentik: November 11 ikén reggeli órákban Misari magaslatokat Sabáctól délre, négy napi veszteséggel teljes harc után rohammal bevettük.

Folyó hó hatodikától tizedikéig tartott harcokban körülbelül négyezerháromszáz szerbet fogtunk el és sok felszerelést zsákmányoltunk.

Hindenburgot nem fogták el.

Berlin, nov. 11. Az orosz vezérkarnak az az állítólagos jelentése, hogy Hindenburgot és vezérkarát valamint az oda beosztott egyik porosz herceget elfogták, nem felel meg a valóságnak.

Az oroszok megint ostromolják Przemyslt.

Budapest, október 11. (Hivatalos.) Az északkeleti hadszíntéren a hadműveletek tervszerűen és ellenség által még nem zavarva bonyolódnak le. Az oroszok Közép-Galiciának részünkről önként kiürített területeken Wyslokán átkeltek Rzeszowon át és Lisko környékén előrenyomultak. Przemysl ismét körül van zárva. Stryj völgyében egy ellenséges csoport egy páncélvonat tüze és egy meglepetésszerűen fellépő lovasság elől nagy veszteséggel menekülni volt kénytelen. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Győznek a németek.

Budapest, nov. 11. Német főhadiszállás jelenti: Yser szakaszon tegnap jól előrehaladtunk, Dixmuident rohammal bevettük. Több, mint ötszáz embert foglyul ejtettünk és kilenc géppuska jutott kezünkbe. Tovább délre eső területen csapataink előnyomultak. A csatornán át Langemerogtól nyugatra ezredeink Deutschland Deutschlan über alles éneklése mellett nyomultak ellenséges hadállások első vonala ellen és bevettük. Mintegy kétezer francia sörgyalogost elfogtunk

és hat géppuskát zsákmányoltunk. Yprestől délre elűztük az ellenséget Saint Elóiból, melyért több napon át elkéseredetten folyt a harc, itt mintegy ezer embert fogtunk el és hat géppuska került kezünkbe. Keleti hadszíntérről nincs lényegesebb hír. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

A nagyváradi hadapródok fogadtatása Pécssett.

Budapest, november 11. (Saját tudósítónktól.) A nagyváradi hadapródokat Pécssett ünnepélyesen fogadták. A városháza előtt a polgármester beszédet intézett a bevonuló hadapródokhoz.

TÁNYÜGY

...

Értesítés. A velencei községi elemi fiúiskola I. és IV. osztálya, valamint a Sáne-utca községi elemi fiúiskola I. osztálya a velencei római katolikus elemi fiúiskola (Templom-utca 2. sz.) tantermében, a Sáne-utca községi elemi leányiskola I. osztálya pedig a velencei Irgalmas nővérek zárdájában nyert ideiglenes elhelyezést úgy, hogy a velencei elemi fiúiskola IV. osztálya délelőtt 8 órától kezdődőleg, a velencei és sáne-utcai községi elemi iskola I. osztálya pedig délután fél kettőtől kezdődőleg részvesznek oktatásban. Miről az érdekelt szülők oly felkéréssel értesítettnek, hogy a fentemlített osztályokba beirt gyermekeiket folyó hó 12-től (csütörtök) a jelzett helyen és időben tartandó előadásokra elküldeni sziveskedjenek. Az igazgatóság.

**IGAZSÁG-
SZOLGÁLTATÁS**

...

Kurpásék méregkeverő ügye az aradi esküdtszék előtt. Annak idején — amint megirtuk — a nagyváradi esküdtszék halálra ítélte *Kurpás* Lőrinc váraduzsopai gazdát és a vele vadházasságban élő *Ritz* Tógyernét, ezeket azzal vádolták, hogy mérgezett pálinkával megölték *Kurpás* György leányát és vejét. A Kuria megsemmisítette az ítéletet és az újabb tárgyalásra az aradi esküdtszék delegálta. Tegnap folytatta, — amint tudósítónk jelenti — az aradi esküdtszék *Kurpás* György és *Ritz* Tógyerné sz. Cson Anna gyilkossági bűnpörének tárgyalását. Ma az asszonyt hallgatják ki, aki szintén tagadja, hogy része lenne a gyilkosságban és elmondja, hogy az áldozatokkal jó viszonyban volt, semmi oka sem lehetett tehát, hogy eltegye őket láb alól. A másodrendű vádlottnak — akit Nagy Sándor dr véd — kihallgatása után felolvasták a nagyváradi orvosszakértők és az országos vegyvizsgáló állomás véleményét, amely szerint a hullamaradékokban arzéntartalmú mérget találtak, a vádlotnak pedig szabad elhatározási és akaratú képességgel bírnak. Több tanut hallgattak ki ezután, a községi tanító és jegyző azt vallották, hogy *Kurpás* ideges volt és gyanusan viselkedett, a mikor a halálesetet bejelentette. A tárgyalást ma folytatják.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Félix-Gyógyfürdő

Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett.

Európa leggazdagabb hévíz forrása, víz hőfoka 49° 17 millió liter víz napi mennyiség.

Gyógyjavulatok: kőszvény, rheuma minden formája, ischiás, iz-zadmányok, csontbetegségek és sérülések, női ivarszrvék különféle megbetegedései ellen.

1909. évben 9200 beteg hagyta el gyógyultan a páratlanul hatásos Félix-gyógyfürdő gyógyforrásait.

Curtaxe nincs, prospektust készséggel küld az igazgatóság. A megsebesült és megbetegedett katonák egészségének helyreállítása legtöbb esetben kívánatosá teszi a kénes meleg hévíz gyógyfürdők használatát. Hogy a sebesültek és más betegek a kénes meleg gyógyfürdőt könnyűszerrel és jutányosan megszerezhessék, a következő ajánlatot tesszük:

Tiszt urak részére szoba, fűtés, világítás, egy tükör- vagy kádfürdő pakolással, reggeli kávé vagy tea süteménnyel, déli étkezés három forrás, esti pedig két fogás, délben és este kenyér, naponta 7 koronába kerül.

A fürdőkbe vezető folyosók állandóan fűtve vannak s meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Legénység részére szoba, három, esetleg négy személy részére, fűtés, világítás, napon a egy tükör-fürdő, reggel fél liter forralt tej, 20 deka kenyér, délben leves, főzelek, sült vagy főtt hus feltéttel, 20 deka kenyér, este főzelek sült hússal vagy fél liter forralt tej és 20 deka kenyér, naponként és személyenként 3 kor. 50 fillér.

6 személyvonat érkezik naponta a Félix fürdő állomására. Állandó posta és interurbán telefon a fürdőtelepen.

Félix-fürdő Igazgatósága.

Cement, cementcsövek, fe-déllemez, gipsz,

csatornázás

ismert jó minőségben.

Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Telefon 969.

Telefon 969.

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.
Nagyvárad, Bémer-tér 4.

A kibocsátandó 6%-ot kamatozó u hadikölcsön kötvényekre jegyzés ket az eredeti feltételek mellett elfogad, továbbá a 4%-os magyar korona járadék 1914. december 1-én esedékes szelvényeit már november 20-tól kezdve költségmentesen beváltja az

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzó-lámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelés e ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálát.

Készítvények ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezé-sek felszerelését.

Csillárok.

Évlámpák

állandóan nagy választékban hap-hatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Katonai ruhákat az összes fegyvernemek részére, a mai árukon alul előírás szerint és gyorsan készít **Darabont Gy. és Tsa** elsőrendű polgári és katonai ruházati intézete. A legfinomabb szövét különlegességek, öltöny és téli kabátokra felső-tökre állandóan raktáron. Nagyvárad, Szilágyi-Dezső-u. 6. Sonnenfeld palota. Telefon 980. szám.

Biharvármegye alispánjától.

18261—1914.

Pályázati hirdetmény.

A vaskóhi főszolgabírói járásban lemondás folytán üresedésbe jött évi 2000 (Kettőezer) korona kezdő fizetéssel évi 360 (Háromszázhatvan) korona lakáspénzzel és évi 600 (Hat-száz) korona uti átalánnyal javadalmazott járásorvosi állásra és az esetleg megüresedő más járásorvosi állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi I. t. cz.-ben előirt minősítésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket a 125.000/1902 B. M. sz. a. kibocsátott vármegyei ügyviteli szabályzat 4-ik §-ában előirt módon Biharvármegye főispánja, méltóságos dr. Miskolczy Ferencz úrhoz címezve 1914. évi december hó 15-ének délelőtt 12 órájáig hoz-zám annyival inkább nyujtsák be, mivel a később beérkezők kérvények figyelembe vételét nem fognak.

Nagyvárad, 1914. november 9.

Fráter Barnabás

alispán.

A Nagyvárad! sör

jó és olcsó!

Hasonlítsa össze más sö-rökkel és **birálja meg**

előítélet nélkül

meg fog győződni arról, hogy

szükségtelen más sört drágábban vásárolnia

Telefon: gyár 499. sz., városi iroda 471. szám.